

VIHAPUHE LIBERAALISSA DEMOKRATIASSA

Suomen Humanistiliiton tilaisuudessa Turun yliopiston väitöskirjatutkijat **Jasmin Hannonen** ja **Juho Aalto** miettivät, miten toimii vihapuheen rikosoikeudellinen kontrolloinnin ja suojelun perustuslaillisuus liberaalissa demokratiassa. Tässä poimintoja heidän puheistaan:

Sananvapaus on demokratian kulmakivi. Yleisesti rasmin vastustamiskeskustelusta on menty kohti yhdenvertaisuuden suojelua. Yhteiskunta ja oikeus kulkevat yhdessä. Oikeusnormit ovat aina jonkin kulttuurin tuottamia. Kun yhteiskunta muuttuu, se vaikuttaa myös lainsäädäntöön. Esiyymmärrys pitää uskaltaa haastaa. Oikeus on sosiaalisen maailman ja kielen vuorovaikutusta. Merkitykset määräytyvät keskustelun kautta lainsäädännöksi.

Vihapuhekin on ajassa oleva ilmiö. Kun keskustelussa määritetään, keitä hyväksytään, samalla määritetään vihapuheen kohteet.

*Euroopan Ihmisoikeustuomioistu*in tunnistaa ongelmat. Yhteiskunnassa epäsuosittuja ryhmiä ei saa panetella, eikä luoda haitallisia stereotyyppioita. Haavoittuvassa olevia ryhmiä on suojeltava ”enemmistön tyrannialta”.

Mielenkiintoinen esimerkki puhujilla oli kansanedustaja **Päivi Räsänen** tapa puhua homoseksuaaleista kielteisesti Raamattuun vedoten. Puhujat ihmettelivät, miksi hän vetosi Raamattuun juuri tässä asiassa, eikä muissa yhteiskunnallisissa kysymyksissä, mitä

Raamatusta löytyy. Kertooko Räsänen saama vapauttava tuomio hovioikeudessa poliitikon laajasta sananvapaudesta vai Raamatun asemasta?

Myös jumalanpilkan kriminalisoinnista keskusteltiin. Sillä on puhujien mielestä ollut tarkoitus suojella ihmisten moraalisia tunteita ja yleistä järjestystä, mutta nyt se ei enää ole oikein tähän aikaan sopiva. Uskontoa pidetään nykyään enemmän yksityisenä asiana, mutta tässä kriminalisoinnissa uskonto arvotetaan yli muiden arvojen.

Jumalanpilkkua ei muissa Pohjoismaissa ole rikoslaisa. Tanska ja Ruotsi ovat reagoineet eri tavalla Koraanin polttamisiin. Tanska sääti lain, millä kielletään pyhien esineiden häpäiseminen. Ruotsi piti kiinni sananvapaudesta, vaikka tämä on saattanut vaikuttaa sen ulkopolitiikkaan. Jos Suomessa olisi esiintynyt samanlaisia polttamisia, arvelevat Hannonen ja Aalto, että niistä olisi selvitty käyttämällä lainsäädäntöä, joka kriminalisoi hyökkäyksen kansanryhmää vastaan.

Tilaisuudessa puhui myös FT **Pekka Sauri**. Hän korosti, että kommunikaatiota me tarvitsemme, emme vihapuhetta. Molemmat esitykset löytyvät Suomen Humanistiliiton sivulta humanistiliitto.fi. Käypä kuuntelemassa!

Jumalanpilkkapykälästä voitaisiin luopua

Suomessa on rikoslaisa uskonrauhan rikkomisen pykälä ja siinä Suomi on Euroopan mittakaavassa kummalli-

suus ja ainoa Pohjoismaa. YK:n ihmisoikeuskomitea on huomauttanut, että Suomen tulisi luopua uskonrauhan rikkomisen kriminalisoinnista. Uskonrauhan kriminalisoinnille ei ole kansainvälistä velvoitetta, sananvapaudelle on.

Monet uskonoppineet ja myös oikeusoppinut professori **Kimmo Nuotio** katsoo, että pykälästä voitaisiin luopua, sillä se rajoittaa sananvapautta. Oikeusoppinut **Tuomas Ojanen** taas huomauttaa, että perus- ja ihmisoikeuksien suojelun kohteina eivät ole uskonnot tai vakaumukset, vaan ihmiset niiden harjoittajina. Myös kirkon piiristä kuuluu ajatuksia, ettei ihmisten tarvitse suojella Jumalaa, vaan ihmisyyhteisöt tarvitsevat suojelua.

Humanismin näkökulmasta voi sanoa, että emme kiistä positiivista uskonnonvapautta. Uskonyhteisöjen tulee kuitenkin olla niin avoimia, että ulkopuolisetkin voivat tietää niiden noudatettavan lainsäädäntöä keskuudessaan.

Uskovaisia tai muun vakauden omaavia voidaan suojella, kun rikoslaisa kielletään kiihottaminen kansanryhmää vastaan. Tuomas Ojanen pitää sitä ongelmattomana, sillä sen perustana ovat kansainväliset ihmisoikeusveloitteet.

Irma Peiponen

